

Beden Eğitimi Spor Yüksekokullarında Öğrenimlerine Devam Eden Öğrencilerin Umutsuzluk ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi

Hakkı ULUCAN¹, Mustafa KILINÇ², Kazım KAYA¹, Ünal TÜRKÇAPAR³

¹Ahi Evran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kırşehir

²Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kırşehir

³Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kahramanmaraş

ÖZET

Bu araştırma; Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor yüksekokulu ile Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk ve yaşam doyum düzeylerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırma betimsel nitelikte ve tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma gurubunu; Erciyes Üniversitesinden 113, Selçuk Üniversitesinden 117 olmak üzere toplam 230 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri; Beck ve ark, tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Seber tarafından yapılan “Beck Umutsuzluk Ölçeği” ve Diener ve ark tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Köker tarafından yapılan “Yaşam Doyum Ölçeği” ile toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinden t testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi testi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki ve farklarda 0.05 önem düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda; Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına göre umutsuzluk düzeyleri ve yaşam doyum düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanmıştır. Umutsuzluk ölçeği ortalamalarına göre öğrencilerin; öğrenim gördükleri üniversiteler, cinsiyet ve öğrenim gördükleri bölümler ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P > 0.05$). Yaşam doyum ölçeği ortalamalarına göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerle yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmazken ($P > 0.05$), cinsiyet ve öğrenim gördükleri bölümler ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($P < 0.05$). Öğrencilerin genel olarak umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında yapılan korelasyon analizine göre anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P > 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, umutsuzluk, yaşam doyum

A Study Investigating the Hopelessness and Satisfaction Level of Students who Attend Physical Education and Sport Department

ABSTRACT

This research aims to determine the students' level of hopelessness and satisfaction with life who attend to Physical Education and Sport Department of Erciyes University and Physical Education and Sport Department of Selçuk University. The research is qualified as descriptive and was implemented in lining model. The research's study group is 230 students who are consisted of 113 students from Erciyes University and 117 students from Selçuk University. The research's data is gathered by Beck Hopelessness Scale which was improved by Beck and ark and adapted to Turkish by Seber and satisfaction with life scale which was improved by Diener et al. and adapted to Turkish by Köker. Test, unilateral analysis of variance and correlation analysis test was done over the gathered data. The 0.05 level of significance was taken into account among the relations and differences of variables. At the end of this research, score means of students who were taking course at Physical Education and Sports Colleges in different universities was defined showed that there was a middle level relation between level of hopelessness and life satisfaction. Hopelessness scale showed that there were no significant relation ($P < 0.05$) among sex, different universities department and level of hopelessness. Scale of life satisfaction showed that there was no significant relation ($P < 0.05$) among sex, different universities department and level of hopelessness. There were no significant correlations between general hopelessness level of the students and life satisfaction level.

Key Words: Physical education, hopelessness, life satisfaction

GİRİŞ

Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren Beden Eğitimi ve Spor Yüksek okulları; spor bilimleri ve teknolojileri alanında dünya üniversiteleriyle rekabet

edebilen, çağdaş spor eğitim ve öğretim programlarını yürütebilen, sağlıklı ve yaşam kalitesi yüksek bireylerden oluşturulmuş bir ülke vizyonunu temel alarak, evrensel değerlere sahip, kazandığı

bilgi ve becerileri uygulamaya yansıtılabilen üstün nitelikli beden eğitimi spor öğretmenleri, antrenör ve spor yöneticisi yetiştirmeyi amaç edinmişlerdir.

Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümleri 1992'li yıllarda yüksek okul statüsüne kavuşturulmuş ve bu sayede çeşitli bölümlerin kurulmasına imkan sağlanmıştır. Söz konusu tarihten günümüze kadar, beden eğitimi ve spor öğretmenliği, spor yöneticiliği, antrenörlük ve rekreasyon gibi çeşitli ve nitelikli bölümlere kavuşturulmuş, bu durum beden eğitimi ve sporun gelişimine katkı sağlarken, çeşitli problemleri de beraberinde getirmiştir. Söz konusu problemlerin başında ise bu bölümlerden mezun olacak beden eğitimi spor yüksek okulu öğrencilerinin istihdam sorunu gelmektedir (19).

Her ne kadar beden eğitimi spor alanı, geniş bir yelpazede istihdam alanlarına sahip olsa da; ülkemizde son yıllarda beden eğitimi ve spor yüksek okulu mezunlarının atanmalarında ve istihdam edilmelerinde karşılaşılan sorunların bu bölümlerden mezun olan öğrencilerin hayata bakış açılarında bazı umutsuzluk belirtilerinin çıkmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir (13).

Umut bireyde ummaktan doğan güven duygusudur (31). Miller, umut kavramını duygu beklenti ve istek olarak ele almakta ve umudun insan yaşamının içgüdüsel bir ögesi olduğunu, bireyleri incitmekten koruyarak potansiyellerini göstermelerini kolaylaştırdığını belirtmektedir (21). Umutsuzluk ise gelecekte olumlu sonuçların olmayacağı, olumsuz olayların ise olacağı yönündeki beklentileri içeren bir terimdir (1). Beck ve ark göre ise umutsuzluk, gelecekteki olumsuz sonuçlara yol açabilecek beklenti ve koşullara ilişkin kişi tarafından algılanan bilişsel bir bozukluktur (3).

Yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar, üniversiteye giriş, eğitim ve işsizlik sorunları öğrencilerin ruhsal gelişimlerini ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (27). Ailesinin ve çevresinin yakın ortamından ayrılan genç, ilk kez geldiği üniversite ortamına veya yeni bir şehrin yaşam biçimine ayak uydurmaya çalışmaktadır. Çeşitli yerlerden gelen arkadaşlarıyla iletişim çabasına girmekte, kalacak yer, ekonomik problemler, sosyal destek gelecek endişesi duymaya başlamaktadır (27). Eğitim ve öğretimde karşılaşılan güçlükler ve mezun olduktan sonra iş bulamama endişesi, ergenlerdeki umutsuzluk düzeyini daha da artırabilmektedir (23).

Umutsuzluk, psikoloji ve psikiyatride sıklıkla incelenen bir konudur. Umutsuzluk ve geleceğe olumsuz bakma, depresyonun genel özelliklerini belirlemesi nedeniyle dikkat çekicidir. Aynı zamanda, umutsuzluğun, depresyon ve intihar arasındaki ilişkide kritik rol oynadığı görülmektedir (15).

Öğrencilerde eğitim performansını etkilediği düşünülen umutsuzluk kavramı gibi öne çıkan bir diğer kavram da yaşam doyumudur. İlk kez 1961 yılında Neugarter tarafından ortaya atılan yaşam doyum kavramı, bir insanın beklentileri ile (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılması ile elde edilen durum ya da sonuçtur (24). Yaşam doyum: mutluluk, moral gibi değişik açılardan iyi olma halini ve günlük işler içinde olumlu duygunun olumsuz duyguya egemen olmasını ifade eder (32). Yaşam doyum, bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde tüm yaşamını olumlu değerlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (10).

Yaşamın bütünü kapsayan yaşam doyum, kişinin nasıl bir ruh sağlığı içerisinde olduğunu gösteren önemli bir göstergedir. Yaşamda meydana gelecek çeşitli engellemeler, zorlanmalar, çatışmalar ve ani olumsuz değişimler, yaşam doyum düzeyinin düşmesine neden olabilir (6).

Öğretmen adayları üzerinde çeşitli ruhsal problemlere yol açan umutsuzluk ve yaşam doyum üzerine yapılmış çalışmaların geniş bir literatür teşkil ettiği, bunun yanında, beden eğitimi ve spor alanına ait umutsuzluk ve yaşam doyum düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Yaşam doyum ve umutsuzluk düzeyleri arasında ilişkiyi sorgulayan bir araştırmaya ise, ulusal düzeyde rastlanmamıştır.

Bu araştırmada; Kayseri Erciyes Üniversitesi ve Konya Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında lisans eğitimlerini sürdüren; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi Bölümü ve Spor Yöneticiliği Bölümü öğrencilerinin umutsuzluk durumları ile yaşam doyum düzeyleri, çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçtan hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır;

1. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerinin genel umutsuzluk ve yaşam düzeyleri nasıldır?
2. Beden eğitimi spor yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin, cinsiyetlerine göre umutsuzluk ve yaşam doyum düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Beden eğitimi spor yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk ve yaşam doyum düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ve yaşam doyum arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar ilgilenilen durumu tanımlamayı amaçlamaktadır. Tarama modeli ise var olan durumu, var olduğu biçimde ve nesnel bir yaklaşım ile ortaya koyma üzerine temellenmektedir (18). Bu çalışmada Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam öğrencilerin umutsuzluk ve yaşam doyumunu düzeyleri betimlemeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2009 – 2010 eğitim-öğretim yılında Kayseri Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu; Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümünden 54, Antrenörlük Eğitimi Bölümünden 30 ve Spor Yöneticiliği bölümünden 29 olmak üzere 69 erkek, 44 bayan toplam 113; Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu; Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümünden 53, Antrenörlük eğitimi Bölümünden 34 ve Spor Yöneticiliği Bölümünden 30 olmak üzere 71 erkek, 46 bayan toplam 117 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Genel toplama bakıldığında zaman araştırmanın çalışma grubunu Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan 140 erkek, 90 bayan olmak üzere toplam 230 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite, cinsiyet ve öğrenim gördükleri ana bilim dalına yönelik sorulardan oluşan ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini belirlemek için Beck, Lester ve Trexler (1974) tarafından geliştirilen "Beck Umutsuzluk Ölçeği" (BUÖ) kullanılmıştır (4). (BUÖ) 20 maddeden oluşmakta, ölçekte yer alan sorulara doğru - yanlış biçiminde cevap verilmekte ve ölçek negatif beklentileri yansıtmaktadır. Ölçeğin 2.,4.,7.,9.,11.,12.,14.,16.,18 ve 20. Maddeleri "pozitif" 1.,3.,5.,6.,8.,10.,13,15 ve 19 maddeleri ise "negatif" olarak puanlanmaktadır. 11 pozitif, 9 negatif anahtar cevabı vardır. Verilen anahtarla uyum sağlayan her cevaba (1) uyum sağlamayan her cevap (0) puan verilmektedir. Elde edilen aritmetik toplam "Umutsuzluk" puanını oluşturur. 0 ila 20 değerlerin arasında değişebilen puanlar yüksek olduğunda umutsuzluğu, düşük olduğunda umudu gösterir (22).

Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Seber tarafından yapılmış olup, ölçeğin güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısını .75 olarak bulmuştur (25). Beck ve Ster deneklerinin yanıtlarına göre umutsuzluk puanlarını dört grup içinde sınıflandırmış ve 0 ila 3

arası umutsuzluğun tamamen olmadığını, 4 ila 8 arası hafif umutsuzluk olduğunu, 9 ila 14 arası orta seviyede umutsuzluk, 15 ila 20 arası ileri derecede umutsuzluk olduğunu bildirmiştir (5).

"Yaşam doyum ölçeği" yaşam doyumunu tespit etmek amacıyla, Diener ve ark. tarafından geliştirilmiştir (10). Bu ölçek, "Hayatımdan memnunum, Hayatımda sahip olmak istediğim her şeye sahibim, Yaşam koşullarım pek çok yönleri ile ideallerimi karşılıyor, Tekrar yaşasaydım hiçbir şeyi değiştirmezdim ve Yaşam koşullarım mükemmeldir." ifadelerini içeren 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanın düşük olması yaşam doyumunun düşük olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. 5'li likert türü ölçekte "Tamamen katılıyorum"a(5)"Kesinlikle katılmıyorum" cevabına ise (1) puan verilmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılmış olup Yaşam Doyumu Ölçeğinin Crombach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,70 olarak hesaplanmıştır (20).

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde [SPSS 15] paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde öncelikle öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin verilerin frekans ve yüzdelik dilimleri bulunmuştur. İncelenen değişkenlere göre umutsuzluk ve yaşam doyum puanlarının farklılığına göre t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin umutsuzluk ve yaşam doyum düzeylerindeki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapılmış olup, elde edilen sonuçlar ve yorumlarda 0,05 önem düzeyi dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1'e göre Beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri incelendiğinde, Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,53 iken, Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,51'dir. Bu ortalamalara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (P>0.05). Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları umutsuzluk puan ortalamalarına bakıldığında, orta düzeyde umutsuz oldukları saptanmıştır.

Yine tablo 1'e göre beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri incelendiğinde, Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 15,33' iken, Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 14,11' dir. Bu

ortalamalara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>0.05$). Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları yaşam doyum puan ortalamalarına bakıldığında ise orta düzeyde yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 2'ye göre, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri incelendiğinde, bayan öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,60 iken, erkek öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,47'dir. Bu ortalamalara göre beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P>0.05$).

Yine Tablo 2'ye göre, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri incelendiğinde, bayan öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 15,55' iken, erkek öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması

14,17'dir. Bu ortalamalara göre, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır ($P>0.05$). Farkın bayanların lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3'te Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları yaşam doyum puanları ortalamalarına bakıldığı zaman, beden eğitimi öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin puan ortalaması 15,68' iken, Antrenörlük Eğitimi bölümü öğrencilerinin puan ortalaması 15,17, Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerinin puan ortalaması 13,22'dir. Bu ortalamalara göre Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır ($P<0.05$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Tukey b testine göre farkın Spor Yöneticiliği bölümü ile Antrenörlük bölümü arasında ve Spor yöneticiliği bölümü ile Beden eğitimi öğretmenliği bölümünden kaynaklandığı saptanmıştır.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Okudukları Üniversitelere Göre Umutsuzluk ve Yaşam Doyumu Düzeyleri

Ölçekler	Üniversite	N	Ortalama	Ss	t	p
Umutsuzluk	Erciyes Ün.	113	10,53	2,72	0,08	0,93
	Selçuk Ün.	117	10,51	2,32		
Yaşam doyumunu	Erciyes Ün.	113	15,33	5,06	1,89	0,59
	Selçuk Ün.	117	14,11	4,67		

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Umutsuzluk ve Yaşam Doyumu Düzeyleri

Ölçekler	Cinsiyet	N	Ortalama	Ss	t	p
Umutsuzluk	Bayan	90	10,60	2,02	,385	,723
	Erkek	140	10,47	2,80		
Yaşam doyumunu	Bayan	90	15,55	5,25	2,09	,037
	Erkek	140	14,17	4,58		

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Farklı Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

Bölümler	N	Ortalama	Ss		
Spor Yöneticiliği	75	13,22	4,17		
Antrenörlük Eğt.	75	15,17	2,36		
Beden Eğitimi Öğrt.	80	15,68	4,78		
Toplam	230	14,71	4,89		
Varyans Kay.	Kar. Top	Sd	Kar. Top	F	P
Gruplararası	257,550	2	128,775	5,590	,004
Grup içi	5229,081	227	223,036		
Toplam	5486,630	229			

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Farklı Bölümlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri, Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

Bölümler	N	Ortalama	Ss
Spor Yöneticiliği	75	10,53	2,72
Antrenörlük Eğt.	75	10,42	1,89
Beden Eğt. Öğrt.	80	10,61	2,88
Toplam	230	10,52	2,52

Varyans Kay	Kar. Top	Sd	Kar. Top	F	P
Gruplararası	1,343	2	,671	,105	,901
Grup içi	1458,001	227	6,423		
Toplam	1459,340	229			

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri İle Yaşam Doyum Düzeylerinin Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

Ölçekler	N	Ortalama	Ss	r	p
Umutsuzluk	230	10,52	2,52	-,05	,379
Yaşam Doyumu	230	14,71	4,89		

Tablo 4'te, beden eğitimi spor yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları umutsuzluk puanları ortalamalarına bakıldığı zaman, beden eğitimi öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin puan ortalaması 10.61' iken, antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin puan ortalaması 10.42, spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin puan ortalaması 10.53'tür. Bu ortalamalara göre, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine

göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P>0.05$).

Tablo 5'te, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamsız ilişki bulunmuştur ($P>0.05$).

TARTIŞMA

Araştırmanın bulgularına göre tablo 1'de; beden eğitimi spor ve yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri incelendiğinde, Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,53 iken, Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi puan ortalaması 10,51'dir. Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları umutsuzluk puan ortalamalarına bakıldığı zaman, orta düzeyde umutsuz oldukları saptanmıştır. Bu ortalamalara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>0.05$). Şahin (27), Eğitim Fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin hafif umutsuzluk ve orta düzeyde umutsuzluk aralıklarında olduğunu saptamıştır. Tekin (29), beden eğitimi ve spor yüksekokullarında antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerini incelediği çalışmada, öğrencilerin umutsuzluk ortalamalarının orta düzeye yaklaştığını saptamıştır. D' Zurilla ve ark. (14), iş bulamama korkusu ve ekonomik kaygıların bireylerin umutsuzluk düzeylerini etkilediklerini vurgulamışlardır.

Yine, Tablo 1'e göre, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri incelendiğinde, Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 15,33' iken, Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 14,11' dir. Erciyes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları yaşam doyum puan ortalamalarına bakıldığı zaman, orta düzeyde yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmıştır. Bu ortalamalara göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>0.05$). Gencay'da (16) beden eğitimi öğretmen adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelediği çalışmada, beden eğitimi öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeylerinin orta düzeye yakın olduğunu ve umutsuzluk düzeyleri arttıkça yaşam doyum düzeylerinin düştüğünü vurgulamıştır. Gündoğar (17), üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi adlı çalışmada öğrencilerin yaşam doyumlarının orta seviyede olduğunu vurgulamıştır. Dost (12), tarafından üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının

geleceğe ilişkin beklentileri ile ilişkili olduğunu ve geleceğe daha iyimser bakan öğrencilerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu sonuçlara göre bizim yaptığımız araştırmada öğrencilerin mesleki gelecekleri hakkındaki kaygı ve endişeleri, umutsuzluk düzeylerini arttırırken, yaşam doyumlarının olumsuz şekilde etkilendiğini görmekteyiz.

Tablo 2’de, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk ölçeği puan ortalamalarına bakıldığı zaman, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>0.05$). Şahin’in (26), İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini araştırdığı çalışmada, öğrencilerin genel umutsuzluk düzeylerinde cinsiyetler açısından farklılık bulunmamıştır. Dereli (8), Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, cinsiyet faktörü ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olmadığını vurgulamıştır. Bu araştırmaların sonuçları, bizim çalışmamızın sonuçlarını desteklemektedir. Araştırmamızda Beden Eğitimi Spor Yüksekokullarından mezun olan bayan ve erkek öğrencilerin kendi bölümlerine yönelik olarak aynı iş kollarına yöneldiklerinden dolayı umutsuzluk puan ortalamaları bir birine yakın çıkmış olabilir.

Yine tablo 2’de, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri incelendiğinde, bayan öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 15,55’ iken, erkek öğrencilerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalaması 14,17’ dir. Bu ortalamalara göre beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($P<0.05$). Farkın bayanların lehine olduğu görülmektedir. Dost (12) Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada, kız öğrencilerin yaşam doyumlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Deniz’in (7) üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumunu incelediği çalışmada bayan öğrencilerin yaşam doyum puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu vurgulamıştır. Bu araştırmaların sonuçları bizim çalışmamızın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin yaşam doyumlarının düşük çıkmasında, ailelerin erkek çocuklardan beklentileri ve erkeklerin geleceğe yönelik iş bulma konusundaki kaygıların bayanlara göre daha baskın olmasından dolayı yaşam doyum puanları düşük çıkmış olabilir.

Tablo 3 incelendiğinde, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($P<0.05$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Tukey b testine göre farkın Spor Yöneticiliği bölümü ile Antrenörlük bölümü arasında ve Spor yöneticiliği bölümü ile Beden eğitimi öğretmenliği bölümünden kaynaklandığı saptanmıştır. Baş (2) öğretmen adaylarında yaşam doyum düzeyleri ve yordayıcılarını incelediği çalışmada öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulma olasılığı yüksek olan bölümlerde okuyan öğrencilerin, iş bulma olasılığı düşük olan bölümlerde okuyan öğrencilere göre istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğunu ve iş bulma olasılığı yüksek olan bölümlerde okuyan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu vurgulamıştır. Şahin (28), bir grup üniversite öğrencisinin algılanan sosyal destek ve yaşam doyum düzeylerine yönelik yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ile yaşam doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu vurgulamıştır. Bu bulgular bizim çalışmamızın bulgularını desteklemektedir. Beden eğitimi öğretmenliği bölümü ile antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin spor yöneticiliği bölümü öğrencilerine göre yüksek çıkmasının sebebi, bu bölümlerden mezun olan öğrencilerin iş istihdamlarının ve diğer iş alternatiflerinin daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 4’de, beden eğitimi spor yüksekokullarının farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları umutsuzluk puanları ortalamalarına bakıldığı zaman, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P>0.05$). Kırimoğlu (19) Türkiye’deki beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerini incelediği çalışmada, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerle, umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını saptamıştır. Dereli (8) Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma ve umutsuzluk düzeylerini araştırdığı çalışmada, öğrenim gördüğü bölüm ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını vurgulamıştır. Turgut (30), beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam problemi taşıyıp taşımadıklarına ilişkin olarak; % 72,3’ünün “Evet”, % 6,2’ sinin ise “Kısmen” şeklinde görüş bildirdiklerini vurgulamıştır. Bu

bulgular bizim çalışmamızın bulgularını desteklemektedir. Bizim çalışmamızda farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin umutsuzluk ortalamalarının bir birine yakın çıkmasının sebebi olarak; beden eğitimi ve spor yüksekokullarının farklı bölümlerinden mezun olan öğrencilerin istihdam edilme durumlarının zor olması, bu bölümlerden geçmiş yıllarda mezun olup iş bulamamaktan dolayı yığılma olması, bu bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin artmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5'te, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki incelemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamsız ilişki bulunmuştur ($P>0.05$). Gencay (16), beden eğitimi öğretmeni adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumları arasında orta seviyede negatif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bu bulgulara göre bizim yapmış olduğumuz çalışmada, beden eğitimi spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arttıkça yaşam doyumları buna paralel olarak düşmektedir.

Sonuç olarak; beden eğitimi ve spor yüksekokullarının farklı üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına göre umutsuzluk düzeyleri ve yaşam doyum düzeyleri orta seviyede olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre umutsuzluk ölçeği puan ortalamalarına göre guruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmazken, Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalamalarına göre bayanların lehine anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanırken, Umutsuzluk Ölçeği puan ortalamalarına göre guruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Öğrencilerin genel olarak umutsuzluk düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında yapılan korelasyon testi sonucunda anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Öneriler

1. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin çok geniş meslek alanlarına sahip olmasına rağmen uygulanan müfredat programı yeniden yapılandırılarak bütün meslek alanlarına hitap edecek şekilde kaliteli ve donanımlı elemanların yetiştirilmesinin sağlanması gerekir.
2. Beden eğitimi ve sporla ilgili meslek alanlarına ve kuruluşlarına bu okullardan mezun olan öğrencilerin istihdam edilmesi için gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması.

3. Beden eğitimi ve spor yüksekokulları akademik ve tesis anlamında planlanırken bütün meslek alanlarına eleman yetiştirecek şekilde modern tesisler, Laboratuvarlar ile uzman, nitelikli, bilimsel yönü güçlü akademik personellerle güçlendirilerek kaliteli mezunların yetiştirilmesinin sağlanması.

KAYNAKLAR

1. Abramson LY, Metalsky GI. Alloy, L. B. Hopelessness Depression: A theory-Based Subtype of Depression Psychological Review, 1989; 96 (2), 358.
2. Baş UA. Öğretmen Adaylarında Yaşam Doyum Düzeyleri ve Yordayıcıları. Euroision Journal of Educational Research. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 2001; 44.
3. Beck AT, Kovacs M, Weismann A. Hopelessness and Suicidal Behavior. Jama, 1975; 234 (11). 1146.
4. Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., Trexler. L. The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale. J Consult clin Psychol, 1974; 42. 862-865.
5. Beck, A. T., Steer, R.A. Beck Hopelessness Scale Manual. San Antonio, TX: Psychological Corporation, 1988.
6. Demirel, S., Canat, S. Ankara'daki Beş Eğitim Kurumunda Kendini Yaralama Davranışı üzerine bir Çalışma; Kriz Dergisi. 2001; 12. Baskı, Sayı:3. (1-9).
7. Deniz, M. E., Yılmaz, E. "Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki". XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 2004, Malatya.
8. Dereli, F. Kabataş, S. "Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi" Yeni Tıp Dergisi, 2000; Sayı: 26. 31-36.
9. Dicmer, E. Emmons, R. L. Griffin, S. The Satisfaction with life scale. J pers Asses, 1985; 49;71-75.
10. Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R., J. Griffin, S. The satisfaction with life scale. Journal of personality Assessment, 1985; 49(1). 72-75.
11. Dikmen, A. A. Kamu Çalışanlarında İş Doyumu ve Yaşam Doyumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
12. Dost, T.M. Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007; Sayı 22.
13. Duman, S., Taşgın, Ö., Özdağ, S. "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi" Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2009; 11.Baskı. No: 3.
14. D'Zurilla, T. I., Chang, E. C., Nottingham, E., J.Faccini, L. Social Problem Solving Deficits and Hopelessness, Depression and Suicidal risk in College Student and Psychiatric Inpatients. Journal of Clinic Psychology, 1988; J4.
15. Fasko,S., Fasko,D. "Suicidal behaviorin children" Psychology: A UR Human Beh., 1990; 27(28),10.16.

16. Gencay, S. "Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk ve Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2009; C.8.Sayı: 27.
17. Gündoğar, D. Gül, S., Uskun, E., Demirci, S., Keçeci. D., Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordoyan Etkenlerin İncelenmesi, Klinik ve Psikiyatri Dergisi. 2007; Sayı 10. 14-27.
18. Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (11 Baskı), 1999, Ankara Nobel Yayın evi.
19. Kırınmoğlu, H. " Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İstihdam Sorunu Açısından Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi" Kastamonu Eğitim Dergisi. 2010; C.18. No:1 Ocak 2010.
20. Köker, S. Normal ve Sorunlu Engellerin Yaşam Doyum Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,1991.
21. Miller. V. F. "Hope Doesn't Necessary Spring Eternal Sometimes it has to be Carefully Mimed and Churreled"2 American Uormal oh Nursing, 1985; 85.
22. Öner, N. Türkiye'de Kullanılan Psikolojik testler. Bir Başvuru kaynağı, Boğaziçi yayınları, 1997, S.305.
23. Özmen, D., Dündar, P. E., Çetinkaya, A., Ç, Taşkın., O, Özmen, E. "Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler"Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2008; (9), 8-15.
24. Özer, M., Karabulut, Ö. Yaşlılarda Yaşam Doyumu. Geriatri Dergisi, 2003; 6(2):72-74.
25. Seber, G. Dilbaz, N, .Kaptanoğlu, C., Tekin, D. Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği. Kriz Dergisi, 1993; 1(3)
26. Şahin, A. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerin Umutsuzluk düzeyleri Üzerine Bir Araştırma" İlahiyat Dergisi; 2002; Sayı:13. Konya.
27. Şahin C. "Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri" Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 2009; Sayı:27.
28. Şahin, S. "Bir Grup Üniversitesi Öğrencisinin Algılanan Sosyal Destek ve Yaşam Doyum Düzeyleri". 19 Eğitim Bilimleri Kongresi, Düzenleme Tarihi 16-18 Eylül 2010. Kıbrıs Üniversitesi.
29. Tekin, M., Filiz, K. "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerinin Umutsuzluk ve Boyun Eğici Davranış Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi". Ankara Üniversitesi Spor Metre, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ve Spor Bilimleri dergisi. 2008; VII (1).
30. Turgut, M., Gökyürek, B. Yenel, F. " Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenin Gören Öğrencilerinin Bu Bölümleri Seçme Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma". Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 2004; 5(1). 91-99.
31. Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. (7 baskı). Türk Tarih Kurumu Basımevi. 1983; Ankara.
32. Vara, S. "Yoğun Bakım Hemşirelerinde İş Doyumu Genel Yaşam Doyumu arasında ilişkinin incelenmesi". Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 1999, İzmir.